Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 5 lipca 2012 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywa 97/7/WE — Ochrona konsumentów — Umowy zawierane na odległość — Poinformowanie konsumenta — Informacje przekazane lub otrzymane — Trwały nośnik — Pojęcie — Hiperlink na stronie internetowej dostawcy — Prawo odstąpienia od umowy

W sprawie C-49/11

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Oberlandesgericht Wien (Austria) postanowieniem z dnia 26 stycznia 2011 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 lutego 2011 r., w postępowaniu:

Content Services Ltd

przeciwko

Bundesarbeitskammer,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes izby, J. Malenovský, E. Juhász (sprawozdawca), G. Arestis i T. von Danwitz, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,

sekretarz: A. Impellizzeri, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 26 stycznia 2012 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Content Services Ltd przez J. Öhlböcka, Rechtsanwalt,

— w imieniu Bundesarbeitskammer przez A.M. Kosesnik-Wehrle oraz S. Langera, Rechtsanwälte,

— w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu belgijskiego przez T. Materne'a, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

— w imieniu rządu greckiego przez G. Kottę, F. Dedousi oraz G. Alexaki, działające w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez L. D'Ascię, avvocato dello Stato,

— w imieniu rządu niderlandzkiego przez C.M. Wissels oraz B. Koopman, działające w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Owsiany-Hornung oraz S. Grünheid, działające w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 6 marca 2012 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 ust. 1 dyrektywy 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 maja 1997 r. w sprawie ochrony konsumentów w przypadku umów zawieranych na odległość (Dz.U. L 144, s. 19).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Content Services Ltd (zwaną dalej „Content Services") a Bundesarbeitskammer, dotyczącego formy, w jakiej konsument zawierający umowę na odległość za pośrednictwem Internetu powinien otrzymać informacje dotyczące tej umowy.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motywy 9, 11, 13, 14 i 22 dyrektywy 97/7 stanowią:

„(9) Umowy zawierane na odległość wymagają wykorzystania jednego lub kilku środków porozumiewania się na odległość […] ciągły rozwój tych środków nie pozwala na sporządzenie ich wyczerpującego wykazu, konieczne jest jednak zdefiniowanie zasad, które będą obowiązywały nawet w odniesieniu do środków jeszcze niewykorzystywanych powszechnie;

[…]

(11) Wykorzystanie środków porozumiewania się na odległość nie może zmniejszać ilości informacji przekazywanych konsumentowi; należy zatem określić, jakie informacje należy przekazać konsumentowi, niezależnie od wykorzystywanego środka porozumiewania się; […]

[…]

(13) Informacja rozpowszechniania za pomocą niektórych technologii elektronicznych ma często charakter ulotny, jako że nie jest przekazywana na trwałym nośniku; konsument musi zatem otrzymać w stosownym czasie pisemne powiadomienie zawierające informacje konieczne do należytego wykonania umowy;

(14) Konsument nie ma możliwości zobaczenia produktu w rzeczywistości ani upewnienia się co do charakteru usług przed zawarciem umowy; należy wprowadzić przepis nadający konsumentowi prawo odstąpienia od umowy, chyba że w niniejszej dyrektywie ustalono inaczej […]

[…]

(22) Konsument nie ma wpływu na działanie środków porozumiewania się wykorzystujących nowe technologie; konieczne jest zatem zastrzeżenie, że ciężar dowodu spoczywa na dostawcy".

4 Artykuł 4 tej dyrektywy zatytułowany „Informacje wstępne" stanowi:

„1. W stosownym terminie przed zawarciem umowy na odległość konsument otrzymuje następujące informacje:

a) tożsamość dostawcy, a w przypadku umów wymagających zapłaty z góry także jego adres;

b) podstawowe cechy towaru lub usługi;

c) cenę towaru lub usługi włącznie ze wszystkimi podatkami;

d) gdzie stosowne, koszty dostawy;

e) uzgodnienia dotyczące sposobu płatności, dostawy lub wykonania;

f) istnienie prawa odstąpienia od umowy, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 6 ust. 3;

[…]

2. Cel handlowy przekazu informacji określonych w ust. 1 nie może budzić wątpliwości, a sposób ich przedstawienia właściwy dla wykorzystywanego środka porozumiewania się na odległość musi być przejrzysty i zrozumiały, w poszanowaniu w szczególności zasad dobrej wiary w transakcjach handlowych oraz zasad regulujących ochronę osób niemających zdolności do wyrażania zgody na podstawie ustawodawstwa państw członkowskich, na przykład małoletnich.

[…]".

5 Artykuł 5 wskazanej dyrektywy, zatytułowany „Pisemne potwierdzenie informacji", stanowi:

„1. W stosownym czasie podczas wykonywania umowy konsument musi otrzymać w formie pisemnej lub na innym trwałym, dostępnym dla niego nośniku potwierdzenie informacji określonych w art. 4 ust. 1 lit. a)–f), najpóźniej jednak w chwili dostawy w przypadku dóbr nieprzeznaczonych dla osób trzecich, chyba że informacje te zostały wcześniej przekazane konsumentowi przed zawarciem umowy w formie pisemnej lub na wspomnianym trwałym i dostępnym nośniku.

Niezależnie od wszelkich okoliczności należy przedstawić:

— pisemną informację na temat warunków i procedury wykonywania prawa odstąpienia od umowy w rozumieniu art. 6, włącznie z przypadkami określonymi w art. 6 ust. 3 tiret pierwsze,

— adres miejsca prowadzenia działalności dostawcy, pod który konsument może kierować swoje reklamacje,

— informacje dotyczące obsługi posprzedażnej i obowiązującej gwarancji,

— warunki rozwiązania umów zawieranych na czas nieokreślony lub okres dłuższy niż jeden rok.

2. Ustęp 1 nie ma zastosowania do usług świadczonych za pomocą jednego ze środków porozumiewania się na odległość, w przypadku gdy jest to usługa jednorazowa, a fakturę wystawia operator środków porozumiewania się na odległość. Jednakże konsument musi w każdym przypadku otrzymać adres miejsca prowadzenia działalności dostawcy, pod który może kierować swoje reklamacje".

6 Artykuł 6 dyrektywy 97/7, zatytułowany „Prawo odstąpienia od umowy", stanowi:

„1. W przypadku każdej umowy na odległość konsument może w terminie ustalonym na co najmniej siedem dni roboczych odstąpić od niej bez żadnych sankcji i bez konieczności podawania powodu […]

[…]

3. Jeżeli strony nie postanowiły inaczej, konsument nie może wykonywać swojego prawa przewidzianego w ust. 1 w przypadku umów:

— o świadczenie usług, których wykonywanie rozpoczęło się za zgodą konsumenta przed upływem siedmiu dni roboczych określonych w ust. 1,

[…]".

7 Artykuł 14 dyrektywy 97/7, zatytułowany „Klauzula minimum", przewiduje, że państwa członkowskie mogą wprowadzić lub utrzymać w dziedzinie objętej tą dyrektywą bardziej surowe przepisy zgodne z traktatem FUE w celu zapewnienia wyższego poziomu ochrony konsumentów, a przepisy te w miarę potrzeb mogą zawierać zakaz obrotu w interesie ogólnym na terytorium państw niektórymi towarami lub usługami, w szczególności produktami leczniczymi, przy wykorzystaniu umów zawieranych na odległość w poszanowaniu postanowień traktatu.

8 Dla celów dyrektywy 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. dotyczącej sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość oraz zmieniającej dyrektywę Rady 90/619/EWG oraz dyrektywy 97/7/WE i 98/27/WE (Dz.U. L 271, s. 16) „trwały nośnik informacji" zgodnie z jej art. 2 lit. f) „oznacza każdy instrument pozwalający konsumentowi na przechowywanie informacji kierowanych osobiście do niego w sposób dostępny do przyszłego korzystania przez okres czasu odpowiedni do celów informacji i który pozwala na niezmienione odtworzenie przechowywanej informacji".

9 Dla celów dyrektywy 2002/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego (Dz.U. 2003, L 9, s. 3) „trwały nośnik informacji" zgodnie z jej art. 2 pkt 12 „oznacza dowolny instrument umożliwiający klientowi przechowywanie informacji adresowanych osobiście do niego w sposób umożliwiający dostęp do nich do celu przyszłego odniesienia się przez okres właściwy do celów informacyjnych i który umożliwia kopiowanie przechowywanych informacji bez wprowadzania do nich zmian".

10 Na użytek dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U. L 133, s. 66) „trwały nośnik" zgodnie z jej art. 3 lit. m) „oznacza urządzenie umożliwiające konsumentowi przechowywanie informacji kierowanych do niego osobiście w sposób, który daje mu do nich dostęp w przyszłości przez okres odpowiedni do celów, jakim te informacje służą, i który pozwala na odtworzenie przechowywanych informacji w niezmienionej postaci".

11 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. L 304, s. 64) uchyla tę ostatnią dyrektywę na mocy art. 31 od dnia 13 lipca 2004 r. Na użytek dyrektywy 2011/83 „trwały nośnik" zgodnie z jej art. 2 pkt 10 „oznacza każde urządzenie umożliwiające konsumentowi lub przedsiębiorcy przechowywanie informacji kierowanych do niego osobiście, w sposób umożliwiający dostęp do tych informacji w przyszłości przez okres odpowiedni do celów, jakim te informacje służą, i które pozwala na odtworzenie przechowywanych informacji w niezmienionej postaci".

Prawo austriackie

12 Dyrektywa 97/7 została transponowana na szczeblu krajowym na mocy Konsumentenschutzgesetz (ustawy o ochronie konsumentów) z dnia 8 marca 1979 r. (BGBl. 140/1979), w brzmieniu obowiązującym w postępowaniu przed sądem krajowym (zwanej dalej „KSchG").

13 Zgodnie z § 5c ust. 1 KSchG:

„W stosownym terminie przed zawarciem umowy konsument musi otrzymać określone informacje, takie jak:

1) nazwa (firma) i adres przedsiębiorcy,

2) podstawowe cechy towaru lub usługi,

3) cena towaru lub usług włącznie ze wszystkimi podatkami,

4) gdzie stosowne, koszty dostawy,

5) uzgodnienia dotyczące sposobu płatności i dostawy lub wykonania usługi,

6) istnienie prawa odstąpienia od umowy, z wyjątkiem przypadków określonych w § 5f,

[…]".

14 Paragraf 5d ust. 1 i 2 KSchG stanowi:

„1. W stosownym czasie podczas wykonywania umowy konsument musi otrzymać w formie pisemnej potwierdzenie informacji określonych w § 5c ust. 1 pkt 1–6 [KSchG], najpóźniej jednak w chwili dostawy w przypadku dóbr nieprzeznaczonych dla osób trzecich, chyba że informacje te zostały wcześniej przekazane konsumentowi przed zawarciem umowy w formie pisemnej. Równoważne potwierdzeniu pisemnemu jest potwierdzenie na trwałym, dostępnym dla konsumenta nośniku.

2. Konsumentowi powinny zostać ponadto przekazane w stosownym czasie w formie pisemnej lub na trwałym, dostępnym dla niego nośniku następujące informacje:

1) informacje dotyczące warunków i procedur wykonywania prawa odstąpienia od umowy, o którym mowa w § 5e włącznie z przypadkami określonymi w § 5f pkt 1,

2) adres miejsca prowadzenia działalności dostawcy, pod który konsument może kierować swoje reklamacje,

3) informacje dotyczące obsługi posprzedażnej i obowiązującej gwarancji, oraz

4) warunki rozwiązania umów zawieranych na czas nieokreślony lub na okres dłuższy niż jeden rok”.

15 Zgodnie z § 5e ust. 1–3 KSchG:

„1. Konsument może wypowiedzieć umowę zawartą na odległość lub wycofać zamówienie złożone na odległość w terminach określonych w ust. 2 i 3. W tym celu wystarcza, aby oświadczenie o odstąpieniu zostało wysłane przed upływem terminu.

2. Termin na odstąpienie od umowy wynosi siedem dni roboczych, przy czym sobota nie jest dniem roboczym. W odniesieniu do dostaw towaru bieg terminu rozpoczyna się w dniu ich otrzymania przez konsumenta, a w odniesieniu do świadczenia usług – w dniu zawarcia umowy.

3. Jeżeli przedsiębiorstwo nie wypełni obowiązków informacyjnych, o których mowa w § 5d ust. 1 i 2, termin na odstąpienie od umowy wynosi trzy miesiące od dnia określonego w ust. 2. Jeżeli w tym terminie przedsiębiorstwo wypełni ciążące na nim obowiązki, bieg terminu na skorzystanie z prawa odstąpienia od umowy, o którym mowa w ust. 2, rozpoczyna się w dniu, w którym przekazało ono informacje”.

16 Zgodnie z § 5f ust. 1 KSchG konsumentowi nie przysługuje prawo odstąpienia od umowy w przypadku umów o świadczenie usług, których wykonywanie rozpoczęło się za zgodą konsumenta przed upływem siedmiu dni roboczych od dnia zawarcia umowy.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

17 Content Services, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością prawa angielskiego, prowadząca oddział w Mannheim (Niemcy), oferuje różne usługi on-line na własnej stronie internetowej, zredagowanej w języku niemieckim i dostępnej również w Austrii. Na tej stronie możliwe jest w szczególności ściąganie bezpłatnego oprogramowania lub płatnych próbnych wersji oprogramowania.

18 W celu skorzystania ze wskazanej strony użytkownicy Internetu muszą wypełnić formularz rejestracyjny. Przy składaniu zamówienia muszą oni poprzez zaznaczenie odpowiedniego pola w formularzu oświadczyć, że akceptują ogólne warunki umowne i zrzekają się prawa odstąpienia od umowy. Informacje określone w art. 4 i 5 dyrektywy 97/7, a w szczególności informacje dotyczące prawa odstąpienia od umowy, nie są przedstawione użytkownikom Internetu w sposób bezpośredni, mogą oni jednak je zobaczyć po otwarciu linku znajdującego się na stronie wypełnianej w celu zawarcia umowy. Bez zaznaczenia owego pola umowa obejmująca abonament z Content Services nie może zostać zawarta.

19 Po złożeniu zamówienia dany użytkownik Internetu otrzymuje od Content Services wiadomość pocztą elektroniczną zawierającą odnośnik do adresu internetowego, nazwę użytkownika i hasło. Wiadomość ta zawiera między innymi informację, że użytkownik, wpisując nazwę użytkownika i hasło, otrzymuje natychmiast dostęp do zawartości strony internetowej i że dane dostępu do tej strony powinny być przechowywane w bezpiecznym miejscu.

20 Rzeczona wiadomość nie zawiera żadnej informacji na temat prawa odstąpienia od umowy. Informacje dotyczące tego prawa mogą być uzyskane wyłącznie za pomocą linku przekazanego w tej wiadomości.

21 Następnie użytkownik Internetu otrzymuje od Content Service fakturę za dwunastomiesięczny dostęp do danych zawartych na stronie internetowej w wysokości 96 EUR. W fakturze tej zostaje przypomniane, że dany użytkownik Internetu zrzekł się prawa odstąpienia od umowy i nie może już zatem zrezygnować z abonamentu.

22 Postępowanie przed sądem krajowym zostało wszczęte przez Bundesarbeitskammer, instytucję uprawnioną do ochrony konsumentów, z siedzibą w Wiedniu (Austria), która kwestionuje praktyki handlowe Content Services, gdyż naruszają one liczne zasady prawa Unii i prawa krajowego w zakresie ochrony konsumentów.

23 Content Services, która przegrała sprawę przed Handelsgericht Wien, zaskarżyła wyrok wydany przez ten sąd do Oberlandesgericht Wien.

24 Oberlandesgericht Wien zauważa, że w niniejszym przypadku informacje dotyczące prawa odstąpienia od umowy nie są zawarte w samej wiadomości z potwierdzeniem, przesłanej pocztą elektroniczną i mogą zostać uzyskane wyłącznie za pośrednictwem linku przekazanego w tej wiadomości. Tymczasem strona internetowa może zostać zmieniona w każdym czasie i w rezultacie nie jest w sposób stały dostępna dla konsumenta.

25 Oberlandesgericht Wien uznawszy, że w celu rozstrzygnięcia wniesionego do niego sporu konieczne jest dokonanie wykładni przepisów dyrektywy, postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy wymóg określony w art. 5 ust. 1 dyrektywy w sprawie zawierania umów na odległość, zgodnie z którym konsument musi otrzymać potwierdzenie określonych tam informacji na trwałym, dostępnym dla niego nośniku, chyba że informacje te zostały wcześniej przekazane konsumentowi przed zawarciem umowy na wspomnianym trwałym i dostępnym nośniku, jest spełniony wówczas, gdy informacje te są udostępniane za pomocą odsyłającego do strony internetowej przedsiębiorcy hiperlinku znajdującego się w tekście, który konsument musi [zaznaczyć] jako przeczytany, by móc zawrzeć umowę?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

26 Sąd krajowy w przedłożonym pytaniu dąży w istocie do ustalenia, czy wykładni art. 5 ust. 1 dyrektywy 97/7 należy dokonywać w ten sposób, że praktyka handlowa polegająca na udostępnieniu konsumentowi informacji przewidzianych w tym przepisie wyłącznie za pomocą hiperlinku na stronie internetowej danego przedsiębiorstwa spełnia wymogi ustanowione we wskazanym przepisie.

27 Z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że przed zawarciem umowy na odległość konsumenci mają dostęp do informacji dotyczących w szczególności prawa odstąpienia od umowy wyłącznie poprzez otwarcie linku, który odsyła do części strony internetowej Content Services. Z wniosku tego wynika również, że po złożeniu zamówienia konsumenci ci otrzymują od Content Services wiadomość przesłaną pocztą elektroniczną, która nie zawiera żadnej informacji dotyczącej tego prawa, lecz w której zawarty jest link do strony internetowej Content Services, na której możliwe jest uzyskanie niektórych informacji odnoszących się do prawa odstąpienia od umowy.

28 Zgodnie z art. 5 ust. 1 dyrektywy 97/7 w stosownym czasie konsument musi otrzymać w formie pisemnej lub na innym trwałym, dostępnym dla niego nośniku potwierdzenie istotnych informacji, chyba że informacje te zostały wcześniej przekazane konsumentowi przed zawarciem umowy w formie pisemnej lub na takim innym nośniku.

29 Ze wskazanego przepisu wynika, że jeżeli przedsiębiorca udostępnia konsumentowi niektóre informacje przed zawarciem umowy w formie innej niż pisemna lub nie na trwałym nośniku dostępnym konsumentowi, przedsiębiorca ten ma obowiązek potwierdzenia odpowiednich informacji na piśmie lub na takim innym nośniku.

30 W postępowaniu przed sądem krajowym podniesione pytanie dotyczy kwestii, czy zgodnie z praktyką handlową stosowaną przez Content Services dochodzi do przekazania odpowiednich informacji konsumentowi na trwałym nośniku przed zawarciem umowy lub otrzymania w późniejszym czasie przez konsumenta potwierdzenia tych informacji na takim nośniku.

31 W pierwszej kolejności należy zbadać, czy w ramach wskazanej praktyki handlowej odpowiednie informacje są „przekazane" konsumentowi lub czy są one „otrzymane" przez konsumenta w rozumieniu art. 5 ust. 1 dyrektywy 97/7.

32 W tym względzie należy stwierdzić, że ani dyrektywa 97/7, ani dokumenty mające znaczenie przy jej wykładni, takie jak prace przygotowawcze nie wyjaśniają dokładnego zakresu pojęć „otrzymać" i „przekazać" użytych w art. 5 ust. 1 rzeczonej dyrektywy. W celu określenia zatem znaczenia tych pojęć należy odwołać się do ich zwyczajowego znaczenia w języku potocznym, przy jednoczesnym uwzględnieniu kontekstu, w którym są one użyte, i celów uregulowania, którego są częścią (zob. podobnie wyrok z dnia 10 marca 2005 r. w sprawie C-336/03 easyCar, Zb.Orz. s. I-1947, pkt 20, 21).

33 Jeśli chodzi o zwyczajowe znaczenie w języku potocznym, należy zauważyć, podobnie jak czyni Komisja, że pojęcia „otrzymać" i „przekazać" użyte we wskazanym przepisie odsyłają do procesu przekazywania, pierwsze, z punktu widzenia konsumenta, a drugie, z punktu widzenia dostawcy. W ramach procesu przekazywania informacji nie jest konieczne, aby ich adresat dokonał szczególnej czynności. Natomiast w przypadku wysłania konsumentowi linku musi on podjąć działanie w celu zapoznania się z danymi informacjami i musi on w każdym razie otworzyć ten link.

34 Co się tyczy kontekstu, w którym omawiane pojęcia są używane, należy przypomnieć, iż celem art. 5 ust. 1 dyrektywy 97/7 jest zapewnienie, że konsumentowi zostaną przekazane informacje konieczne do prawidłowego wykonania umowy oraz przede wszystkim do skorzystania z praw konsumenta, w szczególności prawa odstąpienia od umowy. Jak podkreślił rząd włoski, przepis ten zawiera szereg wymogów mających chronić konsumentów, którzy są słabą stroną w stosunkach umownych zawieranych na odległość.

35 Należy również zauważyć w tym względzie, że o ile prawodawca Unii w art. 4 dyrektywy 97/7 w większości wersji językowych zdecydował się na użycie neutralnego sformułowania, zgodnie z którym konsument „otrzymuje" istotne informacje, to w art. 5 ust. 1 tej dyrektywy zastosował on pojęcie bardziej wiążące względem przedsiębiorcy, zgodnie z którym konsument musi „otrzymać" potwierdzenie rzeczonych informacji. Pojęcie to wyraża bowiem ideę, że w przypadku potwierdzenia informacji konsumentom wystarcza bierne ich zachowanie.

36 W odniesieniu do celu dyrektywy 97/7 obejmuje on zapewnienie konsumentom szerokiej ochrony poprzez przyznanie im pewnych praw w zakresie umów zawieranych na odległość. Celem prawodawcy Unii jest zgodnie z motywem 11 tej dyrektywy uniknięcie, aby wykorzystanie środków porozumiewania się na odległość prowadziło do zmniejszenia ilości informacji przekazywanych konsumentowi.

37 W tej sytuacji należy uznać, że jeżeli informacje zawarte na stronie internetowej sprzedawcy są dostępne wyłącznie za pomocą linku przekazanego konsumentowi, informacje te nie są „przekazane" temu konsumentowi ani nie są one „otrzymane" przez niego w rozumieniu art. 5 ust. 1 dyrektywy 97/7.

38 W drugiej kolejności należy zbadać, czy należy uznać za „trwały nośnik" w rozumieniu art. 5 ust. 1 dyrektyw 97/7 stronę internetową, w przypadku której informacje na niej zawarte są dostępne konsumentom poprzez link wskazany przez sprzedawcę.

39 W tym względzie należy stwierdzić, że rzeczony przepis przewiduje alternatywę polegającą na tym, że istotne informacje powinny być otrzymane przez konsumenta „w formie pisemnej" lub „na innym trwałym nośniku".

40 Można stąd wywnioskować, że prawodawca Unii przewidział dwa funkcjonalnie równoważne rozwiązania i wprowadził wymóg równoważności takich nośników.

41 W tej sytuacji, jak wynika z uwag przedłożonych Trybunałowi przez rządy austriacki, belgijski i grecki, można uznać, że substytut papierowego nośnika odpowiada wymogom ochrony konsumenta w kontekście nowych technologii, pod warunkiem iż spełnia te same funkcje co nośnik papierowy.

42 Wynika stąd, że trwały nośnik zgodnie z art. 5 ust. 1 dyrektywy 97/7 powinien gwarantować, iż konsument w sposób analogiczny do przypadku nośnika papierowego posiada informacje wymienione w tym przepisie w celu umożliwienia mu w razie potrzeby powołania się na przysługujące mu prawa.

43 W zakresie, w jakim nośnik umożliwia konsumentowi przechowywanie rzeczonych informacji, które zostały mu osobiście przekazane, gwarantuje brak zmian w ich zwartości, a także ich dostępność w odpowiednim okresie oraz pozwala konsumentom na ich odtworzenie w niezmienionej postaci, nośnik ten może być uznany za „trwały" w rozumieniu wskazanego przepisu.

44 Takie podejście potwierdzają definicje pojęcia „trwałego nośnika" przyjęte przez prawodawcę Unii w innych tekstach prawnych, w szczególności w art. 2 lit. f) dyrektywy 2002/65, w art. 2 pkt 12 dyrektywy 2002/92 i w art. 3 lit. m) dyrektywy 2008/48. Mimo iż te dyrektywy nie znajdują zastosowania w niniejszym przypadku nie ma powodu, aby uznać, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 36 swojej opinii, że odnoszą się one do pojęcia odmiennego od pojęcia użytego w dyrektywie 97/7. Takie twierdzenie zachowuje ważność w szczególności w odniesieniu do dyrektywy 2011/83, która ma zastąpić dyrektywę 97/7 od dnia 13 czerwca 2014 r. i która w art. 2 pkt 10 definiuje pojęcie „stałego nośnika" zgodnie z kryteriami przyjętymi w poprzednim punkcie.

45 Takie samo stanowisko zajął Trybunał Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA) w wyroku z dnia 27 stycznia 2010 r. w sprawie E-4/09 Anstalt przeciwko Finanzmarktaufsicht (EFTA Court Report, s. 86), w celu dokonania wykładni pojęcia „trwałego nośnika" w rozumieniu dyrektywy 2002/92.

46 Tymczasem z akt sprawy nie wynika, że strona internetowa sprzedawcy, do której odsyła link przekazany konsumentowi, pozwala mu na przechowywanie informacji, które są do niego osobiście skierowane w taki sposób, aby mógł on mieć do nich dostęp i odtworzyć je w niezmienionej postaci w odpowiednio długim okresie czasu z wyłączeniem możliwości późniejszej, jednostronnej zmiany ich zawartości przez sprzedawcę.

47 Content Services powołuje się na sprawozdanie European Securities Markets Expert Group (ESME) z 2007 r., które wprowadza rozróżnienie między „zwyczajnymi stronami internetowymi" („ordinary websites") i „zaawansowanymi stronami internetowymi" („sophisticated websites") oraz które stwierdza, że niektóre spośród tych ostatnich mogą stanowić trwały nośnik.

48 Content Services zauważa, że postęp techniczny i szybkie zmiany nowych technologii umożliwiają tworzenie stron internetowych, które mogą gwarantować, że informacje, bez poddawania ich kontroli konsumenta, mogą być przechowywane, dostępne i odtwarzane przez konsumenta w odpowiednio długim okresie czasu.

49 Pomijając badanie kwestii, czy wykorzystanie takiej zaawansowanej strony internetowej może spełniać wymogi dyrektywy 97/7, nie ulega wątpliwości, co przyznaje sama Content Services, że spółka ta nie korzysta z takiej strony w ramach działalności będącej przedmiotem postępowania przed sądem krajowym.

50 Należy zatem stwierdzić, że strona internetowa, taka jak będąca przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, w przypadku której zawarte na niej informacje są dostępne konsumentom wyłącznie za pośrednictwem linku wskazanego przez sprzedawcę, nie może być uznana za „trwały nośnik" w rozumieniu art. 5 ust. 1 dyrektyw 97/7.

51 Biorąc pod uwagę ogół powyższych rozważań, na przedłożone pytanie należy odpowiedzieć, iż wykładni art. 5 ust. 1 dyrektywy 97/7 należy dokonywać w ten sposób, że praktyka handlowa polegająca na udostępnieniu konsumentowi informacji przewidzianych w tym przepisie wyłącznie za pomocą hiperlinku na stronie internetowej danego przedsiębiorstwa nie spełnia wymogów ustanowionych we wskazanym przepisie, gdyż informacje te nie są „przekazane" przez to przedsiębiorstwo ani nie są one „otrzymane" przez konsumenta w rozumieniu tego przepisu, a strona internetowa taka jak będąca przedmiotem postępowania przed sądem krajowym nie może być uznana za „trwały nośnik" w rozumieniu rzeczonego art. 5 ust. 1.

W przedmiocie kosztów

52 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 5 ust. 1 dyrektywy 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 maja 1997 r. w sprawie ochrony konsumentów w przypadku umów zawieranych na odległość należy dokonywać w ten sposób, że praktyka handlowa polegająca na udostępnieniu konsumentowi informacji przewidzianych w tym przepisie wyłącznie za pomocą hiperlinku na stronie internetowej danego przedsiębiorstwa nie spełnia wymogów ustanowionych we wskazanym przepisie, gdyż informacje te nie są „przekazane" przez to przedsiębiorstwo ani nie są one „otrzymane" przez konsumenta w rozumieniu tego przepisu, a strona internetowa taka jak będąca przedmiotem postępowania przed sądem krajowym nie może być uznana za „trwały nośnik" w rozumieniu rzeczonego art. 5 ust. 1.

Podpisy